

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izba vsak četrtek in velja s postno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četrlet 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročila, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petivrate za enkrat K 1-80. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezaprite reklamacije so pošiljne proste.

Naša valuta in draginja.

Koncem preteklega mesca je dosegla draginja glede vseh življenjskih potrebščin svoj višek. Hvala Bogu, ni se ustavila na že res neznošen višku, ampak pretirane svetovne cene so začele in padajo prav znatno od dne do dne z ozirom na živila, obleko in tudi nekatere industrijske izdelke.

Vsestransko padanje cen je povzročila izvanredno dobra letina letos. Ako govorimo o znižanju cen in o dobri letini, mislimo predvsem našo agrarno državo Jugoslavijo. Ravno bogata letina v Jugoslaviji je najbolj pospešila, da pada draginja. Glede preskrbe Evrope s potrebnim živežem prideta namreč v poštev edino le: Jugoslavija in Rumunija. Poljska, tudi agrarna država, je še vsa opustošena vsled svetovne vojne in je tudi sedaj v hudi borbi z Rusijo. Boljševiška Rusija še ne pride letos glede izvoza živeža vsled njenih neurejenih notranjih, prometnih in zunanjih zadev v poštev. Poleg Jugoslavije je uvaževati z ozirom na izvoz živil edino še Rumunijo, ker druge evropske države so bile navezane na tozadevni uvoz že pred vojno, kaj še le sedaj po vojni, ko so pokrajine od žitorodnih dežel, ki mejijo na Jugoslavijo, ali izčrpane po vojni, ali pa še danes opustošene. Radi letošnje kruhorodnosti naše države se obrača vse do Jugoslavije, jo prosi odpomoči glede prehrane, sklepa ž njo trgovinske pogodbe in jej obljublja vsakovrstnega blaga in industrijskih izdelkov v zameno. Ravno te dni se vršijo v Beogradu pogajanja med našo kraljevino in Avstrijo, ki so gospodarskega značaja in se tičejo dobave prehrane iz Jugoslavije za Avstrijo. Naš minister za trgovino je odločil z ozirom na bogate obete letošnje žetve, da se izvozijo odvišne stare zaloge živeža, katere je hranila naša država za rezervo v morebitni slabi letošnji letini. Pripravljalni odbor osrednje zadruga za izvoz

bo torej izvozil: 4000 vagonov pšenice, 15.000 vagonov koruze in 10.000 prešičev. Ječmena in sočivja pa sme izvozna zadruga izvažati do konca tega meseca neomejene količine.

Naša bogata žetev in dovoljenje za izvoz sta povzročila tudi na denarnem trgu preobrat. Denar drugih držav je padel kar čez noč, naša krona in dinar pa se dvigata in rasteta, da se moramo kar čuditi. Ako bomo letos žetev lepo spravili in bogato preobilico izvozili, bomo tudi z ozirom na vrednost našega denarja stali na isti ali vsaj približno isti stopinji z drugimi državami v Evropi, ki so nas dozdaj znatno prekašale v valuti. Z obilnim izvozom naše žetve pa ne bo rasla samo vrednost našega denarja, ampak bodo padale tudi cene obleki in drugim potrebščinam, katere bomo dobavljali iz drugih držav proti zameni. Saj v drugih državah je že začela tudi znatno padati cena bombaževini in volni.

Tudi pri nas v Jugoslaviji so zaloge oblek in sukna naših trgovcev precej že napolnjene, z rastjo naše valute padale bodo tudi cene obleki.

Letošnje leto nam torej obeta sigurno odpomoč v res že neznošni draginji. Če Bog da, bomo letošnje jesen zrlji s ponosom, navdušenostjo in zadovoljem na našo mlado državo, ki si je v primeroma kratkem času pomogla iz vojnega gorja, pomanjkanja in velike draginje.

Kmetje pa, ki boste prejeli lep denar za poljske pridelke. Štedite z njim. Nikakor ne smemo misliti, da bodo poljski pridelki padli na predvojno — smešno nizko ceno, ne, ker povpraševanje po izvozu naše prehrane bo obilno iz sosednih držav.

Naša Jugoslavija se vsestransko jači in pridobiva na ugledu, ker bo letos krušni vir vsem glede živeža pomoč potrebnim evropskim državam.

Židovski moloh.

Židje, jugoslovanski, dunajski in madžarski, so organizirali napad na Jugoslavijo, da jo zaslužijo in oropajo njenega naravnega bogastva. Njih delo so že močno pozna. S svojo valutno spekulacijo so znatno pripomogli, da je naša valuta tako nizko padla. Naše banke stoje z malimi izjemami popolnoma pod židovskim vplivom. Židje hočejo dobiti popolnoma monopol na trgovino in industrijo v Jugoslaviji. Ze sedaj je večina akcij industrijskih, bančnih in trgovskih podjetij v Jugoslaviji v židovskih rokah. V roke hočejo dobiti tudi vse naše časopise in knjigotržna podjetja. Papirna industrija je v nevarnosti, da preide popolnoma v židovske roke.

Jugoslavija je v nevarnosti, da postane druga Galicija. Zaslužjena jim potem ne bodo samo industrijska in trgovska podjetja, ampak vse: zemlja, politika, vse javno življenje, pa tudi morala! V Galiciji je večji del zemlje v posesti židov. Do l. 1867 je bilo židom prepovedano, nakupovati v Galiciji posestva, v celi Galiciji je bilo samo 38 judovskih posestnikov. L. 1867 so ukiniteli zakon zoper žide; v treh letih, l. 1870, je bilo ondi že 68 judovskih veleposestnikov. Dunajski polom l. 1873 je povzročil v Galiciji krizo, in tri leta pozneje so imeli judje že 289 veleposestev v rokah. L. 1890 je imelo 680 židov 3700 posestev v Galiciji, to je: vsak peti posestnik je bil žid. Od leta 1874 do 1892 je prešlo na žude 43.000 kmetij. Pred 10 leti so imeli 70, reči: sedemdeset odstotkov zemlje v Galiciji v svoji lasti.

Kako so prišli do tega? Večidel so kmetje izgubili svoje imetje vsled neznošnih dolgov, čisto vsled par goldinarjev. Pri 7568 dražbah v letih 1895—1897 je bilo samo 459 kmetov dolžnih več kot 2000 K; 2835 kmetov je izgubilo imetje zaradi 200 do 1000 K dolga, 1009 kmetov je bilo dolžnih samo 2 do 50 K! Tako uradni podatki statističnega urada v Lvovu. Ogromno večino dražb imajo na vesti judje!

LISTER.

A. de Nora. — Al. B.

Noga.

(Dalje.)

Ko je bil mraz ponehal, se je čutil slabega in pil mnogo mrzlega mleka, da si je ugasil žejo. Ponoči je govoril vse zmedeno, kako ceno ima oves in krave, govoril o padajočih drevasih in gorečih hišah, vse navskrižem, z napol odprtimi očmi, tako da je ženo postala groza in je poklicala otroke, da ni bila sama.

Najmlajšega so pustili spat, druge tri deklice pa so stale plahih oči in na jok pripravljene ob vzožju postelje. Tomaž je tiho sedel pri vzglavju bolnikovem in poslušal čudno zmedene misli, ki so očetu rojile po sicer tako mirnih, hladnih možganih.

„Ali bodo umrli?“ je vprašal mater kakor velik otrok.

„Kaj pa še!“ je zdajci zaklical Ambrož. V polspanju je bil slišal vprašanje, se zbudil in čudeč se gledal toliko obrazov, ki so bili zbrani okrog njegove postelje.

„Kaj pa delate tukaj vsi?“ je zarentačil nad njimi. „Ali mislite, da bom umrl? Kdo to pravi? Le senjalo se mi je. Po glavi se mi vrtil od samega poleganja. Ze vem, kaj bom storil: jutri vstanem. Sedaj pa le glejte, da se spravite v slamo.“

Tako je robantil.

Poslušali so ga kakor rešilen glas. Ako se more še tako razkoračiti, potem še ni na slabem, so rekli sami pri sebi in olajšani odšli spat.

Zena pa je drugo jutro Jožka, ko je šel v solo, poslala po doktorja.

„Pojdi k njemu in reci mu, naj pride sem. Da so oče bolni, mu reci.“

Tomaž je to slišal.

„Ali je tega treba, mati?“ je rekel. „Oče bodo že sami ozdraveli. Kaj vedo doktorji?“

Mati pa je rekla, da bi rada slišala, kaj da je. Saj še potem lahko store, kar se jim bo zdelo prav. V Lisičini niso dali dosti na znanost. Bolne ovce in goved so zdravili sami in večinoma z vspehom.

Doktor je bil kakih 60 let star, majhen, okrogel, čisto obritega obraza in z naočniki, tako da je bil videti kakor duhovnik. Glava mu je bila skoraj čisto gola, a rdeča, polna lica in velika gibčnost, ki jo je imel, so ga delali mlajšega in vedno nekako vselega, tudi pri najresnejših opravkih.

Prišel je, našel nogo in njenega lastnika hudo slaba in govoril je, da je kri zastrupljena, da bode treba rezati, da je skrajni čas itd., tako da je celo rodbino obšla zana. Ambrož je bil pri polni zavesti, in je molče poslušal zdravnikovo razlago. Ko je pa končal, je rekel samo: „Za enkrat rezati se ne dam, gospod doktor. Sicer pa napravite, kar mislite, da bo prav.“

Doktor je zmajal z ramami, za sedaj nogo povezal ter si hotel za drugi dan pripraviti pregovajanje k operaciji.

Ko je bil odšel, je Tomaž rezko odprl okno ter prvič zaklel vpricho očeta:

„Fej ga bodi, kako smrdi ta pošast“, je zakričal. „Kaj mu je vse namazal na nogo! Uro daleč že smrdi po sirupu. Oče, rezati ne dajte! Rezati pa ne! Bo že tudi tako dobro, kaj ne, oče?“

Ves je bil razburjen in pokleknil k postelji poleg bolnika. Oče ga je popraskal po velikih lasih in ga tolažil: „Le miren bodi, Tomaž. Počasi bo že še boljše. Rezati ne dam, če ne bo sila. Mogoče, da se do jutri predere, potem bo pa vse prav. Čutim, da doktorjeva maža ni slaba. Peče kot sam ogenj.“

Naslednje dni je doktor zaman skušal Ambroža pregovoriti, da bi smel na nekaterih mestih prerezati. Noga je bila čudno videti, vsa višnjela čez členke

s temnimi lisami, in proti mečam so se vlekle dolge rdeče maroge, kakor ognja spičasti jeziki. Vsak dan o gotovi uri je prišel mraz, ki je kmeta stresal, kakor mlin vrečo za otrobi, ga metal kvišku, iztegoval in krivil ter včasih trajal po pol ure in še dalje.

Mrzlica je bila boljši pridigar nego zdravnik. Ambrož se je že pričel bati. In tako je nazadnje dovolil, da se bo drugi dan rezalo.

Tomaž je hotel pomagati, vodo dajati, bombaževe zvitke proč pokladati in druga taka ranocelniška pomožna dela. Ko pa je videl, kako je doktor odvijal nož, ko je duhal hude duhove tistih raztopin in videl zdravnikove hladnokrvne priprave, mu je postalo slabo, da je moral ven na sveži zrak. Mati je šla namesto njega gori, on pa je sedel pod okno, koder je stala ob zidu lesena klop.

Zgoraj je slišal glas doktorja, ki je pomirjevalno prigovarjal bolniku, in glas matere, ki je podbujala moža, slišal je rožljanje orodja v skledi, kjer je ležalo v karbolni vodi, in pljuskanje vode, s katero je zdravnik polival nogo. Potem je čul krik ranjenca, ki ga je zbadal nož, in pritajeno stokanje žene, v katerem je javkanje nad moževim trpljenjem premagovalo prizadevanje, da bi se ne dala obvladati od sočutja. In potem se je oglasilo skoro živalsko hropenje, ki je bolj kot glasno stokanje pričalo o bolečinah, ki jih je trpel gori operiraneč.

Zdaj pa Tomažu ni bilo več obstati spodaj pred hišo.

S par skoki je planil gori po stopnicah, zviškoma odprl vrata in strmel v to, kar je videl. Z bolnikove noge je na več mestih, kjer je bila ubodena, tekla kri v belo skledo, ki je stala spodaj. Zdravnik je bil slekel sukno, srajce bele rokave je imel zavilane čez komolce in roke so mu bile krvave, kakor mesarjeve. Mati se je nagibala čez moževu telo in je držala bolno nogo pri kolenu krepko objeto, kar pa se je slabo ujemalo s sočutnim, preplavljenim izrazom njenega obličja. Za njenim hrbtom pa je volto stokal operiraneč.

Pri nas res da imamo dobro razvito zadružništvo in bi se judom pri nas kaj takega ne posrečilo tako kakor v Galiciji. Tudi se izvede agrarna reforma. Toda vsekakor bi judje, če pridejo do moči, naše narodno gospodarstvo grozovito škodovali in razdejali. Saj znajo vsak položaj, celo vsjo lastni konkurz, izrabiti, da si pomnože svoje premoženje. O tem piše advokat dr. Elbogen, sam žid, v dunajski „Sonn- u. Montags-Zeitung“: „Vsak konkurz v Galiciji je goljufija, najdrznejša, najnesramnejša goljufija. Bankrot za galicijskega trgovca navadno ni nesreča, ampak kupčija. Že ko začne trgovino, misli na polom, toda ne da bi ga zabranilo, ampak da ga s kar največjim dobičkom povzroči. Bodoči polom spada v račun njegovega podjetja. Pri tem ne izgubi ničesar, kvečjemu čast: s svojim plenom začne znova kupčijo — pod imenom svoje žene. Nova tvrdka se drži potem dotlej, da najstarejšega sina lahko proglase polnoletnim. In najkasneje tedaj nalira gotovo že tudi žena. Tako pa pride eden sin za drugim in če teh zmanjka, pridejo na vrsto zetje, ki se ženijo iz ljubezni — do bankrota.“

Dr. Elbogen navaja potem, kako so se izrazili o tem neki sodni predsednik, državni pravdnik in preiskovalni sodnik, vsi so soglašali v tem: „V Galiciji

nimamo konkurzov, vsak konkurz je goljufija.“ „Toda kaj pomaga“, nadaljuje dr. Elbogen, „če sodniki to spoznajo, kaj pomaga, če so pripravljene pravnično soditi, če pa je meč, ki bi naj zadela krivce, top! 22 let, mi je težil nedavno eden najodličnejših drž. pravdnikov, sem državni pravdnik v tem mestu. V vsej tej dobi porotniki (zopet večinoma judje ali od judov odvisni ljudje, op. pis.) v neštevilnih slučajih goljufivega konkurza niti enkrat niso koga obsodili in naj si je bila stvar še tako kričeča!“

Take so razmere v Galiciji in podobne lahko postanejo, če ne bomo odločno nastopili, tudi v Jugoslaviji.

Pred dnevi so poročali listi, da je bil na verižniškem uradu v Ljubljani znani Norbert Grumer zaradi tihotapstva obsojen na globo 6000 K. Toda kaj je 6000 K takemu oduhu, ki dela dobiček na milijone! Če oblasti tako milo ravnaajo z židi, verižniki in tihotapci, ni čuda, da židje kar vrjeje v Jugoslavijo, zlasti v Slovenijo, ki je za nje še deviška zemlja. Židovsko nevarnost treba zaježiti. Poleg odločnega na stopa oblasti z dobro organiziranim zadružništvom in socializacijo!

Nekaj o Dekliških Zvezah.

„Slovenski Gospodar“ je v letu 1919 pisal obširnejše o Dekliških zvezah ter jih probujal. Bodi mu v čast povedano, da je tisti članek res vzbudil zaspalne k zopetnem življenju, ponekod pa se pripravljajo k osvojitvi te organizacije. Mnogo blagoslova!

Vsakdo, ki se zanima za naše gibanje, ve, koliko koristi prinaša Dekliška zveza ne le samo članicam katere se v njej izobrazujejo v vorskem duhu in se nauče mnogo koristnega za lastno vsakdanje življenje, temveč tudi za bodoče blagostanje naše Jugoslavije.

Samoumevno je, da bo mnogo deklet poklicanih v zakonski stan. Kako sveto nalogo imajo v tem stanju rešiti, nam pojasnijo besede slavnega pisatelja in govornika: „Na kolenih krščanske matere morajo zrasti močje, ki so od Boga poklicani, da bodo apostoli resnice in bojevniki pravice. Mi smo nepremagljivi, dokler bo krščanska mati s križem v roki stala na straži pri vratih zemeljskega raja krščanske družine.“ Tako vzvišen poklic! Najboljšo pripravo zanj nudijo poleg Marijinih družb Dekliške zveze.

Ker je zanimanje za Dekliške zveze povsod, koder veje krščanski duh, splošno je potrebno in uместno, da jih vzdravimo tudi k pravem delu in življenju.

Tu nekaj pravil: Dušni pastirji imajo itak mnogo dela in truda; zato naj se izvolijo v odbor Dekliške zveze razumne članice, katere lahko voditeljem odvzamejo precej dela. Od odbora je mnogo odvisno. Zato bodi odbor, predvsem predsednica, na vsak način domačinka, ker le ista pozna dekleta in ve, kako je treba s katerim dekletom obdejavati in ga navajati k družabnemu življenju. Tudi dekleta bolj zaupaš domačinki, ki je istega stanu kot večina članic. Biti mora navdušena za vsako res dobro stvar; strankarstva ne sme nikdar poznati, složnost ljubiti in jo čuvati. Z vseskozi vzornim življenjem bo pridobila povsod spoštovanje do Dekliške zveze. Kjer bi bil iz neprevidnosti izvoljen tak odbor, da bi trpela čast Dekliške zveze, naj se volitev takoj po spoznanju ovrže

in izvoli drug odbor, od katerega je upati da bo stremil v pravo smer. Na ničesar drugega se ne smemo ozirati ko na blagor Dekliške zveze. Bolj da ena ali druga odstopi, ako ji nov ukrep ni po volji ali se čuti užaljeno, kakor da bi Dekliška zveza trpela na časti in proevitu.

Kjer ni Marijine družbe, je dobro, da ima Dekliška zveza svojo patrono (primerno Mar. Dar. 2. svečana). Ta dan lahko proslavijo s skupnim svetim obhajilom članic, popoldne pa uprizorijo kako igro.

Članice uprizorijo tri do štirikrat na leto gledališko predstavo, da imajo večje veselje za Dekliško zvezo, ker vsaka organizacija potrebuje denarja za lastne potrebe kakor knjige in drugo. Naloga Dekliške zveze naj po možnosti podpira dobro časopisje in knjige, zato je pa treba sredstev. Kjer bi bila za prireditve v ospredju druga, liberalna ali nadstrankarska organizacija ali društvo, naj se takoj vse potrebno ukrene, da dobi prednost naša organizacija, ker nasprotna organizacija z dobičkom podpira slabo časopisje in sploh slabo berilo. Tudi to je namreč namen Dekliške zveze, da zatira vse kar je verskemu duhu nasprotno. Neobhodno potrebni so mesečni sestanki, kjer se dekleta izobrazujejo in skupno vne-majo za vse dobro.

Dostavek uredništva. Veseli nas, da naš poziv lansko leto ni ostal brez sadu. Spomlad je. Spomladansko solnce naj zasije tudi v Dekliške zveze! Kjer imate Dekliško zvezo, pa morebiti še spi, vzbudite jo! Kjer je še nimate, ustanovite si jo. Ko končamo volitve, začnemo takoj z izobraževalnim delom, zlasti v mladinskih društvih. Začeli bomo z večjimi, dekanjskimi shodi Dekliških zvez! Dekliške zveze mislite že zdaj, kje bi bil v vsaki dekaniji ali okraju najprimernejši kraj za velike Dekliške shode. — Pišite pa tudi po vzgledu Zvezarice, ki je napisala zgornji članek. In poročajte, kako se kaj gibljete v Dekliških zvezah!

Orel - ljudska univerza.

Nepopisno je bilo naše veselje, ko smo se začutili svobodne, proste. Prej tisočletno suženjstvo pod kruto roko naših narodnih sovražnikov — naenkrat pa klic: svobodni smo! Naš jezik se bo govoril v šolah, v uradih — vsepovsod; ne bo več zasmehovani od oholih tujih uradnikov zaradi polomljene nemščine, ki je prihajala včasih iz naših ust, ko smo se tresli pred njimi — naduteži . . . mila slovenščina vlada zdaj vsepovsod v naši deželi.

Ali smo se veselili vsi enako nove prostosti? Ne! Veselje je bilo večje ali manjše; pri nekaterih ga pa ni bilo nič . . . kakor smo pač bili več ali manj, ali pa nič zavedni, oziroma izobraženi. Izobrazba je merilo naše zavednosti; nevednost znamenje narodne zasplosti, narodnega odpadništva. Kako silno hrepenimo Slovenci po izobrazbi, nam dokazuje neštevilno članov bralnih društev, čitalnic, izobrazovalnih društev, družbe sv. Mohorja, naročnikov raznovrstnih listov najrazličnejše vsebine, zlasti pa ogromen naval naše ukaželjne mladine v srednje šole. Nemogoče pa je, da bi vsi talentirani fantje in vsa nadarjena dekleta šla v višje šole. Marsikateri dragulj naše mladine ostane med ljudstvom nepoznan, neobrušen — obsojen v ozek delokrog, dasi bi imel zmožnosti dovolj, usposobiti se za službo, kjer bi koristil celemu narodu. Pa ne žalujemo za temi biseri, temveč zbirajmo, brusimo jih. Saj ni lep samo šopek v mestni izložbi cvetličarice, pač pa so stokrat lepše bujne in pestre cvetke po naoih gorah in livadah. Orlovska zveza je dala vsem svojim odsekom strogo zapoved, da prirejajo takozvane fantovske poučne večere.

1. Fantovski večeri.

Danes si hočemo pogledati fantovski večer, kakor se vršijo po deželi. Ker nimajo fantje na deželi nobenega drugega rednega sredstva do vsestranske izobrazbe, lahko trdimo, da so fantovski večeri višja šola za naše mladeniče — Orle.

Da fantje kolovratijo radi po noči okrog, je že menda podedovani slovenski greh. Vedno so vzgojitelji ljudstva svarili fante pred ponočevanjem, ki uničuje nedolžnost, spodkopava zdravje ter povzroča premnogo žalosti. Fantovski pretepi so naš ugled zmanjševali in podirali. Naši narodni nasprotniki so pridno prinašali v svojem časopisju sramotilne članke o podivjanosti naših mladeničev. Zalibog se razmere niso vsled vojske nič zboljšale. Ugled fantov je vedno lepši in večji tam, kjer si ustanove orlovski odsek ter se zbirajo v poučnih fantovskih sestankih.

Kdo vodi fantovski večer?

Kdo se ga udeležuje?

Fantovskega večera so se dolžni udeleževati poštini in resnobni mladeniči, ki prezirajo vsako grdo ponočno rogovilenje. Zato se na tak večer ne pripravljajo s popivanjem po krčmah, temveč se trezni zberejo ob določeni uri v društvenih prostorih. Vsakdo ima seboj papir in svinčnik, da si zapiše kako važno misel, ki jo je slišal pri predavanju. Ta ali oni je prečital kakšno knjigo, ter želi pojasniti v nejasnih točkah. Morebiti se kateri oglasi k besedi s kratkim govorom. Ne male važnosti je lepo in pravilno deklamovanje pesmic, ki navdušujejo mlado srce za vzvišene misli. Predavatelj, oziroma voditelj fantovskega večera je lahko vsak izobražen laik, zlasti krščansko misleč učitelj, če bi ne bilo nobene druge zanesljive

Kot tiger je Tomaž planil k postelji. „Oče, oče, kaj pa dela? — Saj vas bo še umoril!“

In s strupenim pogledom, z očmi popadljivega, velikega psa, ki je na skoku, je premeril doktorja, ki si je ravno mirno umival roke. Zdravnik ni motilo, da je fant tako surovo in nenadno pritomastil v sobo. Živel je že dosti dolgo na kmetih, zato mu je bilo znano, da ti ljudje svojih čustev ne znajo prikrivati, niti dobrih niti slabih, in da se noža kirurgovega bolj boje nego sovražnikovega. Vedel je tudi, da bo fantove jeze in starčeve bolečine prej konec, kakor je kazalo. Zato je predvsem operiranu lepo prigovarjal, da je zdaj že vse pri kraju in da bo boljše, mu svetoval, naj bolečine še premaguje nekaj časa, ženi pa je rekel, naj mu da požirek vina. Nato pa se je dobrovoljno obrnil k fantu, rekoč:

„No, Tomaž, čemu pa se jeziš? Le poglej očeta, ali sem ga res zaklal?“

„Vaša sreča“, je godrnjal Tomaž ter kakor na stražo stopil med zdravnika in bolnika.

Zdravnik je izprevidel, da se s tem človekom ne da govoriti, zmajal z ramami in molčal.

Potem, ko je bil nogo povezal, dal navodila in obljubil, da jutri pride zopet, je odšel.

„Oče“, je rekel Tomaž, ko so se bila vrata zaprla, „tega konjederca, mesarja, ne pustite več noter! Ne morem gledati, kako vas reže kot živino. Po ovčarja Marka pojdem na hribu. Ta nam je že večkrat svetoval kaj pametnega, boste videli, ta bo zadel pravo. Brez krvi in noža. Ta desetkrat več ve, kot padar. Ako vam Marka ne more pomagati, vam doktor tudi ne bo.“

Dolgo časa je pregovarjal Ambroža.

Ta se je tako živo spominjal, kako ga je vbadal z nožem in mu stiskal rane, da bi bil rajši ozdravljen brez krvi in bolečin. Nazadnje je privolil in smehtljuje se in žvižgajoč je šel Tomaž iz sobe. — Pol ure pozneje je bil že na poti na hrib.

Ovčar Marka že dolgo ni več pasel ovac. Bil je čišlan in poznan mazač celega okraja, zdravil je z zeljimi in zagovarjanjem, to je, s posebnimi, skrivnostnimi molitvicami in izreki, ki učinkujejo tudi iz daljave. Svojo umetnost je poizkušal ne samo pri živini, marveč tudi pri ljudeh. Drugi dan je stal poleg Ambroževe postelje, ravno ko je prišel doktor.

Zena je z žensko premetenostjo in hladnokrvnostjo, ki ji je sploh bila lastna, Marka predstavila kot „bratrance“ in vprašala, ako sme ostati tukaj za pomočnika, češ, da sama tega ne prenese in da je že tudi Tomažu postalo slabo. Zdravniku je bilo to po volji in je nič budnega slutec pustil, da mu je mazač pomagal pri preobvezavanju.

Ko je bil odšel, pa je Marka prišel na dan s svojo modrostjo.

„Verjamem, Ambrož, da se ne pozdraviš. Čisto narobe ravna s tabo. Zdravo kri ti je izpusil; ali nisi videl, kako je bila rdeča, sveža in zdrava? Slabo kri pa ti pogujaja v telo nazaj. Ča že poznam! A nazadnje bi ti še najrajši odrezal nogo, da boš pohabljen vse žive dni. To ti povem: sreča za te, da se je tvoj fant še o pravem času spomnil name. Boš videl, jaz že naredim. V osmih dneh te postavim na noge, da boš skakal kakor petelin. Ampak poslušati moraš in zgoditi se mora vse, kakor jaz hočem, sicer ne bo prav.“

Kmet je obljubil pri vseh svetnikih božjih. In Marka mu je najprej odtrgal obvezo, namazal platnene krpe s pasjo mastjo, ki jo je bil v umazanem lončku prinesel s sabo, in to mu je položil na rano. Potem ga je dal zaviti od nog do glave in mu dal še čaj za potenje, vrhu tega pa je hotel bolečine še „zagovoriti“, a to se je moralo zgoditi iz daljave samo na njegovem domu. Zagovor gotovo pomaga, samo če se od druge strani ne deka nasproti, morda od doktorja ali koga drugega.

Tako je Marka razlagal Hrastarjevim. Bil je dovolj prebrisan, da je spoznal, v kaki slabi koži je

Hrastar. Zato si je za vse slučaje izmislil izgovor. Tomaž ga je poslušal z odprtimi usti in vsako besedo mazačevu vzel za sveto.

Prihodnje dni je bilo res boljše. Zdravniku so naročili, da mu ni treba več priti.

Cez dva dni pa je bolezen udarila na možgane. Ambrož se ni več zavedal, ležal je nepremično, le škripal je z zobmi in preobračal oči. Strašno ga je bilo videti.

Tomaž je hitel z vso naglico po Marka, ki je prišel kar z njim, ker je videl, da je res že sila. Na poti mu je moral Tomaž vse natanko popisati. Nič dobrega ni pričakoval. Zato si je že kar naprej pogladil pot, da bi nazadnje njemu ne očitati starčeve smrti.

„Fant, vidiš, saj sem si mislil tako“, je pripovedoval Tomažu, „nekdo je zagovoril moj zagovor. Ko sem večeraj zagovarjal, sem to takoj opazil. Zdelo se mi je, kakor bi mi kdo besede pihal od ust. Bržkone ima kakega sovražnika, ki mu ne privoščiti življenja, potem pa ne pomaga nobeden zagovor. Potem je ravno tako, kakor če bi ti deteljo sejali v močvirje.“

Tako je vso krivdo zvrčal na drugega, ako prav ni rekel nič določnega. Tomaž pa je stopal poleg njega in prav do hišnih vrat vlekel na uho besede lisjakove.

Ko sta stopila v sobo, je Hrastar ravno zadnjičkrat zdihnil.

Marka je vsem pomilovalno stiskal roko, trdil, da je storil, kar je le mogel, zraven pa je ugibal, ali bodo njega dolžili kmetove smrti ali ne. Ko pa je zapazil, da pripisujejo tak konec prepozni njegovi pomoči, je zahteval še 10 K več plačila, nego je jemal navadno.

Ambroža so položili na mrtvaški oder v sobi, kjer je umrl.

(Konec prihodnjic.)